

שם בשבועה

מחלוקת הרמב"ם והראב"ד

מתני' 'משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביווד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים רבב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין

ישיבת כרם ביבנה

ב. רמב"ם | שבועות, פרק ב'

ב. אחד הנשבע, או שהשביעו אחר בשם המיוחד, או באחד מן הכינויין כגון שנשבע במי ששמו חנון, ובמי ששמו רחום, ובמי ששמו ארך אפים, וכיוצא בהן בכל לשון הרי זו שבועה גמורה, וכן אלה וארור הרי הן שבועה, והוא שיזכיר שם מן השמות או כינוי מן הכינויין, כיצד כגון שאמר באלה או ארור לה', או למי ששמו חנון, או למי ששמו רחום, מי שיאכל דבר פלוני ואכלו הרי זה נשבע לשקר, וכן בשאר מיני שבועות.

ג. וכן האומר שבועה בה' או במי ששמו חנון שלא אוכל ואכל, שזו אשה והוא איש, שאין לך בידי כלום ויש לו, שאיני יודע לך עדות והוא יודע ה"ז חייב.

השגת הראב"ד. וכן האומר שבועה בה' וכו'. א"ל לא נתחוויר אללי דבר זה שלא מלאתי שם מן השמות ולא כינוי מהכינויים שבועות ציטוי ולא מלינו שם אלא צעדות וצפקדון לפי שנאמר צעדות אלה וקול וילפיין אלה אלה מוסעה ופקדון תחטא תחטא מעדות אצל שבועות ציטוי אפילו מנעטא או איסר שבועה אם אמר מנעטא לא אוכל לך שבועה וכן איסר אף על פי שלא אמר לא שם ולא כינוי אם אמר לשם שבועה אף על פי שלא הזכיר שם שבועה היא וכן לאו וכן הן אם נתכוון ללאו והן שאמר הצורה שבועה היא וכן ימין ושמאל אם נתכוון לימין ושמאל הצורה שבועה היא והי"נ לקרבן וכן נמי לכל יחל אצל למלקות צעין שם דכתיב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא ושבועת שקר נמי נאמר לא תשבעו בשמי לשקר וגו'.

ד. אמר אלה או ארור או שבועה ולא הזכיר שם ולא כינוי הרי זה אסור בדבר שנשבע עליו, אבל אינו לוקה ולא מביא קרבן אם עבר על שבועתו עד שיהיה בה שם מן השמות המיוחדים או כינוי מן הכינויין כמו שבארנו.

ג. רמב"ם | שבועות, פרק י"ב

ג. מי שנשבע בשמים ובארץ ובשמש וכיוצא בהן אף על פי שאין כוונתו אלא למי שבראם אין זו שבועה, וכן הנשבע בנביא מן הנביאים או בכתב מכתבי הקדש אף על פי שאין כוונתו אלא למי ששלח נביא זה או למי שצוה בכתב זה אין זו שבועה, ואף על פי שאין אלו שבועות מאיימין עליהן ומלמדין את העם שלא ינהגו קלות ראש בכך ומראין בעיניהם שזו שבועה, ופותחין להם פתח ומתירין להם.

השגת הראב"ד מי שנשבע בשמים ובארץ אף על פי שאין כוונתו אלא למי שצוה אין זו שבועה. א"ל לייצב עליה קרבן ומלקות.

ומלמדין את העם שלא ינהגו קלות ראש בכך. א"ל צאמת לריכין שאלה להכס וטובר משום כל יחל.

ד. ויקרא | פרק ה'

(ד) או נפש פי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממונו והוא ידע ואשם לאחת מאלה: (ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה: (ו) והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו: (ז) ואם לא תגיע ידו די שוה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה:

ה. במדבר | פרק ו'

(א) וינדבר ה' אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדוד נדר נזיר להזיר לה:

ו. במדבר | פרק ל'

(ב) וינדבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה': (ג) איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסר אפר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה: (ד) ואשה כי תדר נדר לה' ואסרה אפר בבית אביה בנעריה:

ז. רא"ש | שבועות, פרק ד'

אלמא דשבועת ביטוי לא בעי אפילו כנוי. ואפשר שידות הן כדאמרינן בפרק שני דנדריים (דף טז א) דהא שבועה שלא אוכל הוי שבועה אף על פי שלא הוציא שם מפיו והיינו ידות והראב"ד ז"ל כתב שאין שבועת ביטוי צריכה שם וכנוי לקרבן ולבל יחל. אבל לשעבר לענין מלקות צריך כנוי דכתיב לא תשבעו בשמי וכתוב לא תשא את שם אלהיך וגו':

ח. ר"ן | נדרים ז.

הפקר מאי מי אמרינן היינו לזקה או לא. והאי ללא מספקא לן אי יש יד לשבועה או לא משום דצדקא אימקוש כי ידור נדר או השבע שבועה והיינו דתנן (לקמן ט.) כנדרי רשעים נדר כמיר צקרבן ושבועה אלמא יש יד לשבועה:

ט. תוספות | נדרים ב:

ומ"ש גבי נזיר דלא תני בולוהו. פי' חרמים ושבועות ונדריים ומשני משום דנדר ושבועות גזי הדדי כתיבי דכתי' איש כי ידור נדר או השבע שבועה אע"ג דגזי נזיר כתיב כי יפליא לנדוד נדר נזיר להזיר מ"מ עיקר פרשת נדרים לאו התם כתיב אצל עיקר פ' שבועות ונדר כתיב גזי הדדי תימה גזי שבועות ליפרוך כי האי ולימא כינוי שבועות כשבועות כי האי דגזי נזיר דמהדר ונקט כל כינוי מזירות כמזירות וי"ל דכיון דלית זיה ידות לא חשו להזכירם: